

Braakbalvondst grote bosmuis (Apodemus flavicollis) bij Enschede

In een door Ecogroen Advies BV te Zwolle aan mij geleverde braakbalpartij uit de buurtschap Smalenbroek (259.0-466.8) ten zuidoosten van Enschede (februari 2010) zijn een schedel en twee onderkaken van de grote bosmuis (*Apodemus flavicollis*) aangetroffen. Deze eerste braakbalvondst van de grote bosmuis in de provincie Overijssel sluit aan bij eerdere vangsten rond Winterswijk en Enschede (Aamsveen), waarmee het vermoeden wordt bevestigd dat de grote bosmuis op meerdere plaatsen in Oost-Nederland voorkomt. De vondst sluit ook aan bij recente waarnemingen in Münsterland die op migratie in westelijke richting wijzen (fig.2).

Bij mijn eerste beoordeling leverde, door het niet in bezit hebben van vergelijkingsmateriaal, met name een in 2008 door Dr. Henning Vierhaus gepubliceerd verloop van een schedelnaad bij het gevonden exemplaar enige onzekerheid op (fig. 1). Dit kenmerk wordt door Vierhaus als volgt omschreven: 'Naht zwischen Zwischenkiefer und Maxillare verläuft gewöhnlich nach vorn und umfasst weitgehend die hier vorhandene Grube'. Voor de bosmuis (*Apodemus sylvaticus*) wordt dit kenmerk omschreven als: 'Naht zwischen Zwischenkiefer und Maxillare zieht unmittelbar nach oben und verläuft durch die Grube vor der Zygomaticischen Platte'.

Apodemus flavicollis

Foto: Johan Poffers

Apodemus sylvaticus

Foto: Ger Snaak

Fig. 1: Verloop van de schedelnaad bij *Apodemus flavicollis* en *Apodemus sylvaticus*.

Om meer duidelijkheid te krijgen of het hierboven omschreven kenmerk van de grote bosmuis van toepassing is op het rond Enschede gevonden exemplaar, is het probleem voorgelegd aan Bauke Hoekstra uit Almelo. Over de lengte van de kiezenrij (>4.0), onderkaak (> 15), diastema (5.9-8.1) en de dikte van de snijtanden bestond duidelijk eenstemmigheid: *Apodemus flavicollis*. Wat betreft het verloop van de omschreven schedelnaad is besloten om het probleem voor te leggen aan Vierhaus. Het antwoord van Vierhaus luidt: "Der Schädel ist ganz ohne Zweifel der einer Gelbhalsmaus, *Apodemus flavicollis*! (...) 'Und der Naht-verlauf (.....) entspricht voll und ganz dem, wie ich das von meinem *flavicollis*-Material her kenne'. De lengte van de kiezenrijen en de dikte van de snijtanden vallen ook bij Vierhaus binnen het bereik van *Apodemus flavicollis*.

Het is niet onwaarschijnlijk dat de 'Smalenbroekse' grote bosmuis, evenals in de Achterhoek, deel uitmaakt van een hier al langere tijd aanwezige levensvatbare groep. Het is daarom wenselijk om het in het verleden verzamelde *Apodemus*-materiaal uit het grensgebied van Twente nog eens kritisch te bekijken. Recente waarnemingen (2001-2009) van de soort ten oosten van Meppen (Niedersachsen) moeten ook de zoogdierbeschermers in Drenthe en Noordoost-Overijssel 'scherp houden' voor te verwachten vondsten in deze gebieden. Mogelijk heeft de grote bosmuis ook hier de grens al dichter bereikt dan bekend is. Thomas Herrmann mailt: „Die deutsch-niederländische Grenzregion ist danach bezüglich der Gelbhalsmaus noch ‚terra incognita‘.

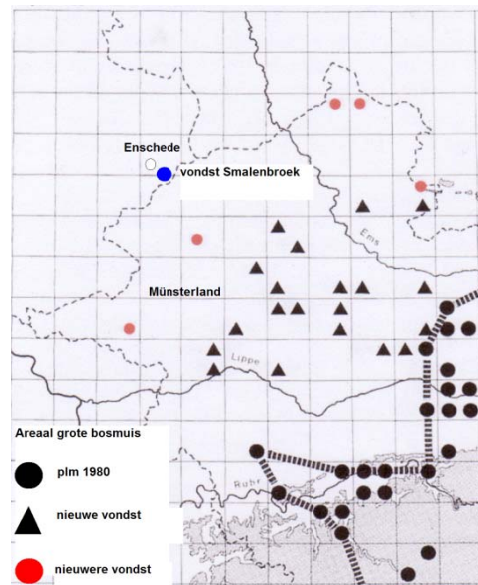

Fig. 2: Areaaluitbreiding grote bosmuis in westelijke richting

Het gevonden materiaal van de grote bosmuis te Smalenbroek wordt opgenomen in de collectie Hoekstra te Almelo.

Literatuur: 2008. Vierhaus, H. Säugetiere in Eulengewöllen aus Westfalen und Deutschland. Bestimmung ihrer Schädelreste. Bad Sassendorf-LohneA

Ger Snaak / Hardenberg

E-mail: g.snaak@ziggo.nl

